

Grypa ptaków – zapobieganie i zwalczanie

Grypa ptaków zapobieganie i zwalczanie

Choroba może występować u wszystkich gatunków drobiu i wielu gatunków dzikich ptaków. Rozprzestrzenia się wraz z migrującymi dzikimi ptakami, przede wszystkim wodnymi, jak kaczki, gęsi i łabędzie. Może być przenoszona bezpośrednio z ptaka na ptaka lub pośrednio poprzez zanieczyszczoną wodę, paszę, ściółkę czy kał dzikich ptaków wniesiony na obuwii lub odzieży.

Patrz rys. 1

Zwalczana z urzędu

Choroba jest zwalczana z urzędu. W przypadku podejrzenia jej wystąpienia, hodowca ma obowiązek zgłosić swoje podejrzenie do inspekcji weterynaryjnej. Potwierdzenie choroby oznacza eutanazję wszystkich ptaków w ognisku, utylizację zwierząt i pomiotu oraz dezynfekcję obiektów. To także wyznaczenie obszarów zapowietrzonego (w promieniu 3 km od miejsca wystąpienia choroby) i zagrożonego (w promieniu 10 km) na 21 dni.

Okres inkubacji wynosi ok 3–14 dni, ale może być dłuższy. Dlatego obszary zapowietrzony i zagrożony są wyznaczane na 21 dni, przyjmowane jako maksymalny czas inkubacji. Powiatowy Inspekto-

rat Weterynaryjny może zdecydować o eutanazji wszystkich ptaków na obszarze zapowietrzonym.

Czy to grypa ptaków?

Wirus dostaje się do organizmu ptaka za pośrednictwem układu oddechowego i pokarmowego, a także poprzez spojówki i błonę śluzową steku. Objawy są niespecyficzne i zależne od różnych czynników (podtypu wirusa, gatunku ptaka, wieku, kondycji, sprawności układu odpornościowego itp.).

Różne objawy, mogące towarzyszyć grypie ptaków, zostały przedstawione na schemacie.

Patrz rys. 2

Należą do nich zwiększone upadki, spadek pobrania paszy, nieśności, znoszenie jaj bez skorupki (tzw. lanie jaj), objawy ze strony układu oddechowego, nerwowego (porażenia, skręt szyi, drżenia głowy, chwiejny chód), obrzęki i zasinienia w obrębie grzebienia, koralu i zatok podoczodołowych. Ptaki mogą być osowiałe, mieć nastroszone pióra i gromadzić się wokół źródeł ciepła. Rodzaj objawów oraz ich nasilenie są zmienne, a u gatunków najbardziej wrażliwych mogą występować upadki bez wcześniejszych objawów zakażenia. Śmiertelność może dochodzić do 100%.

Przeżywalność wirusa

Wirus może się dostać z kurnika do kurnika drogą powietrzną, jeśli dystans jest mniejszy niż 150 m, bo utrzymuje zakaźność na tej przestrzeni. Wraz ze wzrostem temperatury otoczenia, przeżywalność wirusa spada.

Według badań przeprowadzonych w PIWet w Puławach wynosi ona:

- w zamrożeniu wiele miesięcy, a nawet lat,
- co najmniej 60 dni w temperaturze 4 °C,
- 10-20 dni (w zależności od testowanej dawki), w temperaturze 20 °C,

Dlatego choroba występuje najczęściej zimą, a wraz z wiosennym ociepleniem częstość jej występowania spada.

Lepiej zapobiegać niż leczyć

To hodowca ma w ręku podstawowe narzędzie do zabezpieczenia drobiu przed grypą ptaków, jakim jest bioasekuracja. Jest ona ważna nie tylko w czasie zagrożenia występowaniem choroby. Jest to sposób na zapobieganie zakażeniom patogenami w stadzie, zgodnie z zasadą, że lepiej zapobiegać niż leczyć.

Prawidłowa bioasekuracja pozwala zaoszczędzić na kosztach leczenia, które są znacznie wyższe niż mycie, dodatkowa para butów, czy środki dezynfekcyjne. Faktem jest jednak, że w okresach występowania grypy ptaków, rolnik powinien przestrzegać zasad bioasekuracji bardziej rygorystycznie i w rozszerzonym stopniu (karmienie w budynku, wypuszczanie tylko na teren zabezpieczony przed dzikimi ptakami, itp).

Wstępne oczyszczenie przed dezynfekcją

Wirus grypy ptaków jest wrażliwy na powszechnie stosowane środki dezynfekcyjne oraz detergenty. Dlatego przestrzeganie zasad bioasekuracji i stosowanie mat dezynfekcyjnych zmniejsza ryzyko wystąpienia choroby.

Trzeba jednak pamiętać, że żaden środek nie jest w stanie zlikwidować zarazków na powierzchni obłejonej błotem, czy odchodami zwierząt, dlatego przed dezynfekcją trzeba powierzchnię np. obuwia wstępnie oczyścić.

Źródłem wirusa mogą być też zanieczyszczenia zawierające wirusa, przywiezione na oponach pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa. Dlatego wjazd powinien być ograniczony tylko do sytuacji bezwzględnie koniecznych (transport paszy, zwierząt itp.) i odbywać się przez maty

przejazdowe, nasączone środkiem dezynfekcyjnym.

Zmiana obuwia i odzieży

Przed wejściem do kurnika należy zmienić odzież i buty na używane wyłącznie w tym obiekcie. Konieczność zmiany obuwia lub stosowania obuwia ochronnego dotyczy także osób pojawiających się w obiekcie inwentarskim raz na jakiś czas (np. lekarz weterynarii, doradca żywieniowy). Jeżeli na fermie znajduje się kilka kurników, najlepiej byłoby zmieniać odzież i obuwie przed wejściem do każdego z nich, aby uniknąć przewleczenia zarazków pomiędzy kurnikami.

Ludzie jako wektor wirusa

Osoby obsługujące drób nie powinny mieć kontaktu z innymi ptakami. Obsługujący na fermie nie mogą hodować drobiu we własnych gospodarstwach, a myśliwi po polowaniu nie powinni wchodzić do kurnika przynajmniej przez 72 godziny. Istnieje także ryzyko rozprzestrzenienia choroby przez wędkarzy, którzy mogą przynieść wirus ze zbiornika wodnego, na którym pływało dzikie ptactwo.

Zwierzęta domowe

Psy i koty nie chorują na grypę ptaków, ale na łapach lub poprzez upolowane przez siebie dzikie ptaki mogą przynieść wirusa, dlatego też nie powinny mieć dostępu do miejsc bytowania drobiu.

Dezynfekcja rąk

Zarówno przed obsługiwaniem ptaków, jak i po nim, obsługujący zwierzęta powinien dokładnie umyć ręce. Jeżeli nie ma możliwości zainstalowania umywalki, można zamontować na ścianie dozownik z płynem do dezynfekcji.

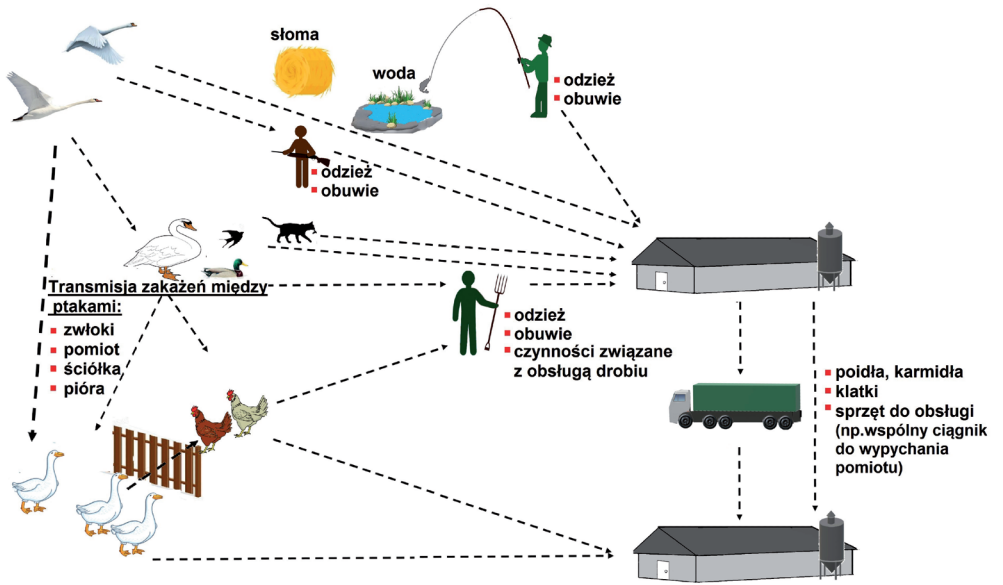
Zakaz pożyczania sprzętu

Dokładne oczyszczenie i zdezynfekowanie sprzętu, którym są obsługiwane zwierzęta jest trudne, dlatego sprzęt nie powinien być przenoszony pomiędzy gospodarstwami.

Karmienie i pojenie w pomieszczeniu oraz woliery

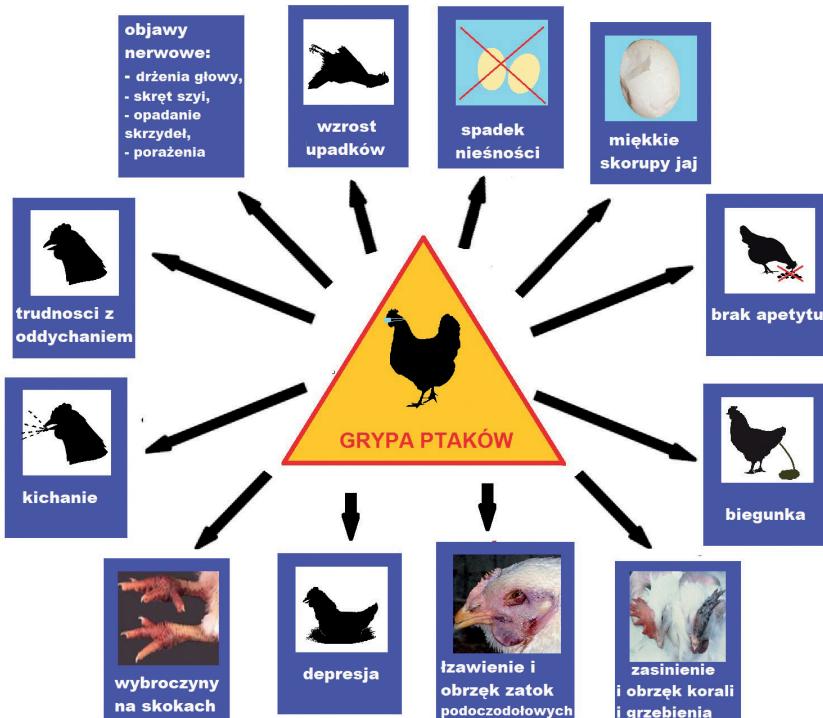
Utrzymujący ptaki na wolnym powietrzu powinni zabezpieczyć je przed kontaktem z dzikim ptactwem.

Dlatego też w okresach zagrożenia zakażeniem grypą ptaków, konieczne jest karmienie i pojenie ptaków wewnątrz budynków, a drób korzystający z wybiegów powinien mieć je ogrodzone i zabez-

oprac. dr inż. Amelia Prorok, DODR

Rysunek 1. Źródła zakażenia drobiu wirusem grypy ptaków

oprac. dr inż. Amelia Prorok, DODR

Rysunek 2. Objawy grypy ptaków

pieczone siatką także od góry, aby uniemożliwić dostęp do nich dzikim ptakom (woliery).

Bezpieczna woda, słoma i pasza

Słoma i pasza niezabezpieczona przed dostępem dzikich ptaków, stosowana jako ściółka, może być źródłem wirusa.

Dlatego należy je przechowywać w miejscach zadaszonych lub pod przykryciem, aby uniemożliwić dostęp dzikim ptakom.

Zagrożeniem są również przywożone zielonki, szczególnie z terenów w pobliżu zbiorników wodnych, bagien i rzek, gdzie bytują dzikie ptaki. W okresie zwiększonego ryzyka zakażeniem grypy ptaków najlepiej zrezygnować podawania zielonek z takich terenów.

Woda z odkrytych zbiorników i rzek może być źródłem wirusa, dlatego nie wolno jej wykorzystywać do pojenia ptaków ani mycia sprzętu dla drobiu i kurników.

Nie dla dokarmiania ptaków w gospodarstwie

Wloty do budynków – kominy wentylacyjne, okna – powinny być zabezpieczone siatkami w taki sposób, by dzikie ptaki nie mogły wlatywać do budynku. Dodatkowo gospodarstwa utrzymujące drób nie powinny na jego terenie wystawiać karmników dla ptaków.

Dzikie ptaki mogą bowiem przynieść wirusa do gospodarstwa. Jeżeli na terenie gospodarstwa rosną drzewa owocowe, zaleca się częste usuwanie spadających owoców, aby nie zachęcały dzikich ptaków do lądowania i ich zjadania.

Bezpieczeństwo ludzi

Niektóre szczepy wirusa grypy ptaków mogą przenosić się na człowieka. W Chinach, w 2017 roku wystąpiły pierwsze zachorowania na tę chorobę u ludzi. Nie wszystkie szczepy wirusa są zakaźne dla ludzi, ale aby uniknąć rozprzestrzeniania się choroby na terenie naszego kraju i zminimalizować ryzyko pojawienia się formy zakaźnej dla człowieka, należy bezwzględnie zgłaszać każdy przypadek podejrzenia grypy ptaków. Należy też stosować się do zaleceń służb weterynaryjnych w przypadku potwierdzenia choroby w gospodarstwie, a także wtedy, gdy gospodarstwo znajdzie się w strefie zapowietrzonych lub zagrożonej.

Unikajmy bezpośredniego kontaktu z chorym drobiem, padłym dzikim ptactwem oraz przedmiotami, na których znajdują się ślady ptasich odchodów. W przypadku takiego kontaktu należy niezwłocznie umyć ręce wodą z mydłem lub środkiem dezynfekcyjnym.

Wirus jest wrażliwy na wysoką temperaturę i pod działaniem 70 °C ginie prawie natychmiast, dlatego też drób i jaja ugotowane czy upieczone są w pełni bezpieczne.

dr inż. Amelia Prorok DODR

Wrocław 2021 r.

redakcja i korekta: Agnieszka Siegel
opracowanie graficzne i skład: Ewa Kutkowska
zdjęcia: wolny dostęp